

Slovenski dom

Štev. 213

V Ljubljani, četrtek 19. septembra 1940

Leto V

Prizadevanja za vstop Spanije v sedanjo vojsko

Obisk nemškega zunanjega ministra v Rimu velja novim vojnim akcijam Nemčije in Italije, Spanija naj bi sklenila vojno zvezo z njima

Rim, 19. sept. m. Transcontinental Press poroča: Nemški zunanji minister von Ribbentrop bo prispel v Rim danes ob 15.50. Na postaji ga bo sprejel italijanski zunanji minister grof Ciano z višjimi uradniki svojega ministrstva ter nemški veleposlanik.

Rim, 19. sept. m. United Press poroča: Dobro poučeni krogi govorijo o možnosti, da bosta sili osi v najbližji bodočnosti napadli še eno trdnjavo britanskega imperija, in sicer Gibraltar. Čeprav so italijanski uradniki krogi zelo zadržani o cilju Ribbentropovega potovanja v Rim in trdijo, da gre samo za vzdrževanje normalnih stikov med zaveznikoma, pa vendar poudarjajo, da so v preteklosti še zmerom prišli važni dogodki po izmenjavah misli med zunanjima ministroma osi, kakršno je posvetovanje, ki se bo danes začelo v Rimu.

Berlin, 19. sept. o. United Press poroča: Nenadni obisk nemškega zunanjega ministra Ribbentropa v Rimu služi sestavi načrta za novo akcijo Nemčije in Italije. Ni dvoma, da je za ta korak dala med drugim pobudo obrambna pogodba med Združenimi državami ter Anglijo. — Pomen te pogodbe je nemški tisk sicer zmanjševal, toda nemški politični voditelji se ga docela zavedajo, saj pomeni ta pogodba posredni vstop Združenih držav v sedanjo vojno.

Važno poglavje pri rimskih posvetih bosta predstavljala Egipt in Spanija. Zdi se, da bodo sprejeti sklepi glede sodelovanja nemških čet pri naskoku italijanske vojske na Egipt, kjer Italijani še niso naleteli na glavno angleško silo.

Glede Spanije pa se bodo posvetovali, kako bi se jo dalo končno pritegniti v popolno politično

ter vojaško sodelovanje z Italijo in Nemčijo. Špadija, ki je izčrpana po državljanski vojni, bi privolila v tako sodelovanje in dejansko posegla v sedanjo vojno le za veliko nagrado. Taka nagrada bi bila katera bogata kolonija v Afriki. V tej zvezi omenjajo veliki in za čuda rodovitni francoski otok Madagaskar, ki bi ga bili Italija in pa Nemčija pripravljene prepustiti Spaniji. O teh vprašanjih se je z nemškimi voditelji posvetoval španski notranji minister in najbližji sodelavec generala Franca, Sener, te dni v Berlinu.

Zaradi tega trdijo v poučenih berlinskih krogih, da bi pri pogajanjih med nemškim zunanjim

ministrom in italijanskimi voditelji utegnili priti do tajnega vojaškega sporazuma med Nemčijo, Italijo in Spanijo, ali pa bi Spanija celo javno razglasila svoj pristop v vojno zvezo z Italijo in pa Nemčijo.

Pomen takega dejanja bi bil v tem, da bi Spanija ogradila Gibraltar in strašila francoske kolonije v zahodni Afriki pred Anglijo. Kakih neposrednih vojaških ali gospodarskih koristi pa njen vstop v vojno Nemčiji in ne Italiji ne bi prinesel, saj si Spanija še zdaleč ni opomogla od grozot državljanske vojne, kaj šele, da bi si mogla privoščiti kako pravo in drago vojno.

Devetdeset mrtvih, tristo osemdeset ranjenih nocoj v Londonu

Nemška letala so metala bombe vseppek in porušila veliko hiš ter povzročila nove požare

London, 19. septembra o. Nocojsnji napadi na London so trajali skoraj vso noč in so povzročili mnogo večjo škodo, kakor pa druge noči. Sovražna letala so metala bombe brez vsakega cilja, poročajo angleško letalsko poveljstvo. Posebno v južnem delu Londona ob reki Temzi so povzročile velike bombe precejšnjo škodo na majhnih delavskih hišah, katere so bile skoraj vse porušene, zantelile pa so tudi mnogo požarov, ki so bili do jutra pogaseni, ali pa pod oblastjo gasilcev. Računajo, da

je bilo ubitih 90 oseb, okoli 380 pa ranjenih. Letalski napadi pa niso bili samo nad Londonom, temveč tudi v okrajih Mersey, Lancashire, kjer je bilo tudi več smrtnih žrtev. V grofiji Kent, Middle-tonu, severovzhodni Angliji in južnozahodni Angliji so sovražna letala povzročila precejšnjo škodo, smrtnih žrtev pa je bilo malo. Danes na vse zgodaj jutraj pa so sovražna letala spet obiskala London in kakor poroča Reuter je jutraj angleški lovec sestrelil en nemški bombnik.

Berlin, 19. septembra DNB: Vrhovno poveljstvo nemške oborožene sile sporoča: Snoči in ponoči so nemške letalske sile izvedle hude napade na London in so vrgle bombe na ladjedelnice Zahodno indijske družbe, na doko Viktorija, na plinsko centralo, vodovod, razne železniške postaje in druge vojaške objekte. Na raznih krajih so izbruhnili požari. Nemški bombniki so izvedli večeraj napad na letališče Croydon. Liverpool je bil bombardiran večeraj in preteklo noč. Letalske tovarne pri Liverpoolu so bile zadete od šestih bomb. Preteklo noč so bile bombe vržene tudi na Glasgow. Pri napadu na severno Irsko je bila s težko bombo poškodovana neka britanska petisočtonska ladja. Britanski letalci so preteklo noč napadali severno in zahodno Nemčijo. Bombe so metali na civilne zgradbe, od katerih jih je več poškodovanih.

London, 19. septembra. Reuter: Včerajšnji dan je pomemben zato, ker je bil dan v Londonu osemkrat znak za alarm in so bili prebivalci Londona priča velike bitke nad angleško prestolnico. Veliko angleških in sovražnih letal je križarilo pod nebom in puščalo za seboj pramene dima, ki so križarili med seboj kakor mreža. Sodiijo, da je angleško obalo preletelo okoli 300 sovražnih letal. Od teh je bilo dve tretjini lovec, ki so varovali večje število dvomotornih bombnikov. Angleška letala so se izkazala za hitrejša ter je kmalu prišlo do ogorčenih bojov. Letala so letela tako visoko, da se je komaj slišalo odjek letalske bitke. Na drugem kraju Kanala je angleško protiletalsko topništvo srdito streljalo na oddelek 18 nemških bombnikov, ki so leteli v varstvu 50 nemških lovskih letal. Malo pozneje so angleška letala sestrelila 4 nemške bombnike.

Konec češke carinske in finančne samostojnosti

Berlin, 19. septembra. DNB: Carinske meje med protektoratom in ostalimi področji Nemčije bodo, kakor je bilo že sporočeno, odpravljene 1. oktobra. Tega dne začno veljati na ozemlju protektorata nemški carinski predpisi. Carino in trošarino v protektoratu bo prevzela nemška uprava. Istočasno bo ustanovljena nemška generalna finančna direkcija za Češko in Moravsko s sedežem v Pragi. S tem, da stopijo v veljavo nemški carinski in trošarinski predpisi, prenehajo veljati carinski in trošarinski predpisi, ki so sedaj v veljavi na področju protektorata. Do nadaljnjega ostanejo še v veljavi predpisi o plačevanju taks na vžgalice in druga sredstva za prižiganje, razen za vžgalnike. Kmalu bo na Češkem in Moravskem uveden tudi nemški davek na potrošnjo.

V Romuniji ni nič nemškega letalstva

Bukarešta, 19. sept. m. »Radore poroča: Državni podtajnik za letalstvo in mornarico odločno zanikuje poročila, ki jih je razširila neka ameriška agencija, da so nemške letalske enote priletele v Romunijo in da so nemški tehnični strokovnjaki prevzeli vodstvo vseh romunskih letalskih tovarn.

Najnovejši ameriški bombniki za Anglijo

Newyork, 19. sept. m. Združene države bodo poslale Veliki Britaniji več orjaških letal, ki lete lahko brez prestanka 4500 km in z 400 km brzine na uro. Ta letala imajo posebne priprave, ki odmetujejo bombe tako točno, da skoraj ne morejo zgrešiti cilja.

Vesti 19. septembra

Angleško mornariško ministrstvo sporoča, da se že predolgo ni vrnila v oporišče podmornica »Narwhal« in da jo je treba smatrati za potopljeno. Podmornica je imela 1520 ton ter 55 moških posadke.

Dve protiletalski granati sta padli večeraj v Londonu pred slovito westminstersko opatijo, a k sreči nista eksplodirali.

Ves evropski tisk ugiba, kako se je moglo zgoditi, da so Angleži spustili skozi Gibraltar skupino šestih francoskih vojnih ladij, ki so plule v francosko Zahodno Afriko. Ni znano ali so te ladje zares pokorne vladi v Vichiju, ali ne. To se zdi malo verjetno, če pomislimo, kako so Angleži skušali to vlado pripraviti ob vso vojno mornarico. Italijanski listi menijo, da so te ladje skozi Gibraltar ušle in da bodo francoski vladi pomagale preprečiti, da bi se njene afriške posesti ne priključile Angliji.

Predsednik švicarskega zveznega sveta je sprejel zastopnike švicarskega narodnosocialističnega gibanja. V zvezi s tem napoveduje precejšnje spremembe v švicarski politični zakonodaji, po kateri naj bi to desničarsko gibanje dobilo več svobode za svoje delo.

Čudni razsvetljeni baloni so leteli prednočnim iz Gibraltarja čez morje, kakor poročajo iz španskih virov. Domnevajo, da gre za novo angleško orožje, ker so v balonih bili ljudje.

Francoska vlada je hkratu upokojila 35 prefektov (banov), nekaj iz političnih razlogov, nekaj pa ker so možje v najhujšem času slabo opravljali svoje dolžnosti. Večina prefektov je bila fransasonov. To je največja taka sprememba v francoski upravi od leta 1870 dalje.

Angleške prednje straže so pri umiku pred italijansko vojsko povsod uničile vse vodnjake, kar bo otežilo oskrbovanje Grazianijeve armade z vodo. Ta armada potrebuje, po poročilih italijanske tiska, za ljudi in motorje 3.375.000 litrov vode. Vojaki dobivajo za pitje, umivanje in pranje na dan po 10 litrov vode.

Na včerajšnji tajni seji angleške poslanske zbornice so razpravljali o učinku nemških letalskih napadov na angleška mesta. Poslanec sta na vprašanja odgovarjala predsednik vlade in notranji minister.

Rusija in Danska sta podpisali trgovsko pogodbo, po kateri bo Rusija kupila čimveč danskih ladij, ki zdaj leže neuporabljene v domačih pristaniščih.

Tuji vojski odposlane v Londonu pravijo, da so letalski napadi na angleško prestolnico največji, kar jih je bilo kdaj deležno katerega mesta, da pa ti napadi do zdaj še niso znatno zavrli rednega življenja in prometa v Londonu.

Nesreča generala Weyganda, zadnjega poveljnika francoske vojske, je zelo skrivnostna. Zdi se, da je bila nalašč povzročena, ker se je bilo bati, da se bo general Weygand na novem službenem mestu v Afriki postavil na čelo francoskega imperija in se z njim pridružil Angležem, sodijo ameriški listi.

Volilni nasprotnik predsednika Roosevelta, Wilkie, je imel večeraj govor, v katerem je dejal, da si mora Amerika ustvariti tako letalstvo in takšno oborožitev, da si je nikdar noben diktator ne bo upal napasti.

Poročila o letalskih izgubah

Nemško uradno poročilo:

7 angleških letal sestreljenih, 4 nemška izgubljena. Skupne angleške izgube v avgustu znašajo 1934 letal, v prvi polovici septembra pa 742 letal. Skupno pa v avgustu in septembru 2696 letal.

Angleško uradno poročilo:

46 nemških letal zbith, 12 angleških izgubljenih, pilotje s 7 angleških letal rešeni. Skupne izgube angleškega letalstva od začetka sedanje vojne do 15. septembra znašajo 528 letal, 247 pilotov je bilo rešenih.

Izgube v Afriki:

Italijansko uradno poročilo: 7 angleških letal sestreljenih, 1 angleško ujeta, 4 italijanska pogrešana.

Angleško uradno poročilo: 2 nemška bombnika in 1 italijanski lovec sestreljeni nad Malto.

London je podoben začememu ognjišču v sivi angleški pokrajini, pripovedujejo nemški ogledniki, ki so imeli večeraj nalogo ugotoviti, koliko škode so prizadeli zadnji njihovi napadi na angleško prestolnico.

Anglija in Spanija sta sklenili važen sporazum o uvozu gorilnih olj za ves čas sedanje vojne. Anglija bo dovolila Spaniji uvoziti teh olj vsako leto toliko, kolikor so jih porabili Španci lani.

Druge skupina rušilcev, ki so jih Združene države dale Angliji, je priplula večeraj v neko kanadsko pristanišče in so jo prevzeli Angleži.

Vodja romunske Železne garde Horia Sima je večeraj izjavil italijanskim dopisnikom, da bo nova Romunija urejena po načelih fašistične revolucije, s katero se začneja v zgodovini novo razdobje.

Goliški koč SPD, to je Kadilnikova kočica in spodnja kočica na Golici, bosta oskrbovani do vključno nedelje, dne 29. septembra t. l. Zadnji dan, to je dne 29. t. m., bosta v obeh planinskih postojankah planinski zab pod imenom »Krvavi bal«. Planinci, izrabite lepo jesensko vreme ter obiščite Golico.

Obračunavanje s krivci francoskega poraza

Gamelin in Daladier postavljena pred sodišče

Tudi vod telj ljudske fronte Blum bo obtožen

Vichy, 19. sept. o. Francosko pravosodno ministrstvo sporoča, da je vrhovni državni pravdnik poslal najvišjemu sodišču v Rimu obtožbo proti bivšemu predsedniku francoske vlade ter dolgoletnemu vojnemu ministru Daladieru in bivšemu vrhovnemu poveljniku zaveznikih vojska generalu Gamelinu.

Daladier je bil predeednik vlade, ki je napovedala vojno Nemčiji in nosi veliko, če ne največjo odgovornost za francoski vojaški zlom. Daladier je bil štiri leta nepretrgoma vojni in obrambni minister in je z malomarnostjo ter omogočanjem korupcije zakrivil, da je francoska vojska bila tehnično skoraj popolnoma nepripravljena.

General Gamelin je bil skoraj dve leti vrhovni poveljnik francoske vojske in je soodgovoren za napake in obrambno nepravilnost države.

Pričakujejo, da bodo prihodnje dni obtoženi še bivši notranji minister Mandel, bivši predsednik vlade Reynaud ter voditelj francoskih socialistov in ustvaritelj ljudske fronte Leon Blum, katerega dolže, da je po načrtu onemogočil sleherni vojaško pripravo v Franciji, da se je zavzemal za okrepitev Nemčije in da je s vojo politiko omajal socialni red v državi ter s tem njeno obrambno odpornost.

Daladier in Gamelin sta internirana v gradu Chasseron blizu Vichija od 7. septembra, pred nekaj dnevi pa so bili poslani tja tudi drugi trije bivši politični prvaki.

Italijanska vojska na petini poti do Aleksandrije

Nekje v Italiji, 19. septembra. Stefani. Sporočilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 103 se glasi: V severni Afriki so italijanske in libijske čete nadaljevale s svojim zmagovitim prodorom in zavzele Sidi Barani, ki leži 100 km zračne črte od stare meje. Zdi urejajo nova oporišča ter postojanke v ozadju. Huden odpor sovražnika, ki so ga podpirale oklopne enote, je bil povsod strl. Naše letalstvo je večkrat hudo bombardiralo in s strojnimi streljalo na sovražnika. Pet sovražnih letal tipa Gloucester se je zrušilo v plamenih. Izginili so štiri naši stroji. Sovražnik je izvedel nočne napade na Benghazi in Bero in povzročil škodo na nekem pontonu in na neki torpedovki, ki sta izgubljena. Izbruhnilo je več požarov, ki so bili takoj zadušeni. V Darni je bilo nekaj škode na neki ladji.

Oddelek naših strmooglavev je v spremstvu lovskih letal bombardiral letališče na Malti in povzročil znatno škodo. Pri tem je uničil na tleh vsaj tri letala. Sovražna lovska letala, ki so poskušala najprej izogniti se spopadu z našimi lovci, so se pozneje spravila nad naše strmooglave, ven-

dar pa so naša letala zbila dve sovražni letali. Dve naši letali se nista vrnila domov.

V vzhodni Afriki je naše letalstvo bombardiralo več krajev v spodnjem Sudanu in povzročilo ogenj v nekem sovražniškem oporišču. Nad Adenom je bilo zbito eno sovražnikovo letalo, nato pa se je naše letalo vrnilo domov. Napadi na Asab, Masauo, Asmaro in Harari niso povzročili škode. V Diredaui je bila ranjena ena oseba, dočim je bila vsa škoda povzročena le nekemu hotelu. Eno sovražnikovo letalo Blenheim, ki je letelo proti Malti, se je spustilo po pomoti na letališče Pantelija, kjer je bilo zaplenjeno, posadka pa je bila ujeta.

Kairo, 18. septembra. Reuter. Poveljstvo angleških čet v Egiptu poroča: Včeraj podnevi in ponoči je sovražnik v Egiptu poskušal utrditi svoje položaje v Sidi Baraniju in v okolici. Angleška letala so izvedla bombne napade. Na drugih frontah nič posebnega.

Pristanišče Sidi Barani leži približno na petini poti od egiptovske libijske meje do Aleksandrije.

Angleški bombniki nad Nemčijo, Belgijo in severno Francijo

London, 19. sept. o. Snožji so angleška letala bombardirala Calais, Dunkerque, Ostende, Le Havre in nekatera druga mesta v zasedeni Franciji, Belgiji in Nizozemski. Letala so napadla prevozne ladje in napravila precejšnjo škodo.

Uradno poročilo angleškega letalskega ministrstva naštevajo kot cilje včerajšnjega angleškega letalskega napada luki Ostende in Zeebrügge, vlačilec pred lukama, letališče v Ijmuidenu, pristaniške naprave v Hamburgu, Anversu, Flisengu, Dunkerque, Calaisu in Boulogneu, dalje nasproti-nikove artiljerijske položaje pri rtu Gris Nez, železniške daprave v okolici Bruslja, Krefelda, Hamma in Osnabrücka.

Letalsko ministrstvo sporoča: Noč za nočjo in ob vsakem vremenu so angleška letala polagala mine v pristanišča, ki jih je zasedel sov-

ražnik, ter v teritorialnih vodah, ki se vlečejo od obale Norveške pa do Biskajskega zaliva. Pri izvajanju te naloge so angleška letala preletela na tisoče kilometrov. Položenih je bilo 30 minskih polj in znano je, da je bilo zaradi teh min uni, čene več tisoč ton sovražnikove mornarice.

London naj izbira med usodo Varšave in Pariza. Moral se bo udati, ali pa bo uničen. Italija in Nemčija imata važen iz Compiègneja, važen za podpis vdaje, vedno pripravljen, pravi rimski »Popolo d'Italia«.

Naročajte Slovenski dom!

Danes zadnji krat. Francoski vefilm
Kot dodatek predvajamo še kratek
barvan pevski film „Vesela zetev“

SRČNI UTRIPI

(Battement de Coeur) je ustvaril sodbo, da je to delo duhovito,
polno šarma z nedosegljivo igro DANIELE DARRIEUX
Predstave ob 16., 19. 21. uri. - KINO UNION, telefon 22-21

Sodišče je potrdilo zaplembo Halbärthovega usnja

Maribor, 18. septembra.

Tudi danes se Mariborčani govorijo samo o zaplenjenem usnju, katerega so našli organi tržnega nadzorstva v opuščeni Halbärthovi tovarni v Kopalnici ulici. Kakor smo že javili, je cenjeno usnje na 4 milijone din. Cenitev je izvršil sodni izvedenec in zapreženi cenilec g. Drago Roglič, lastnik tovarne »Karo« čevljev. Zaloge obstojajo po večini iz krupnogov (podplati), vratovine in telečjih kož za zgornje dele čevljev. Ocenjena pa je bila še na podlagi prejšnjih zmernih cen ter je vzel cenilec kot podlago ceno 80 din za kg podplatov, dočim stanejo sedaj v nadrobni prodaji 150 dinarjev. Po sedanjih cenah sodeč je zaloge tedaj še dosti več vredna kakor 4 milijone din.

Zaplemba se je izvršila na prav dramatičen način. Ko je včeraj popoldne prišla komisija v tovarno, da pregleda skladišče, je bil lastnik navzoč. Skraja ni hotel odpreti skladišča, potem pa se je vdal ter je vse pokazal. Popoldne pa je mestno poglavarstvo odredilo začasno zaplembo najdene zaloge. Lastniku skraja niso mogli odloka izročiti, ker se kljub pozivom ni odzval ter ni prišel v skladišče.

Zaradi tega so mestni organi poklicali ključavničarja, ki je prostore skladišča siloma odprl. Šele tedaj se je lastnik pokazal ter je dobil odlok. Nato se je izvršila ocenitev zaloge, narkar je komisija prostore zaklenila in zapечатila.

Mestno poglavarstvo je odredilo začasno zaplembo zaloge usnja, katero mora potrditi še okrajno sodišče. Mariborsko okrajno sodišče je to potrdilno odločbo izdalo danes popoldne. Nadaljnji potek te afere pa se bo razvijal sedaj v najkrajšem času pred kazenskim sodnikom okrajnega sodišča. Tozadevni paragrafi predvidevajo za take prestopke kazno do 100.000 din ali do enega leta zapor. Zadeva pa je precej komplicirana, ker Valter Halbärth nima že od leta 1936. niti trgovine niti tovarniškega obrata.

Včeraj popoldne so se orožniki v Košakih po nalogu banske uprave zglasili pri bivšem tovarnarju Walterju Halbärthu. Odpeljali so ga in ga izročili mariborski policiji. Tam je bilo bivšemu tovarnarju sporočeno, da bo poslan za šest mesecev na prisilno bivanje v Stari trg ob Kolpi. Pošiljka bo že danes romala v kraj ob Kolpi.

Ljubljana od včeraj do danes

Lep in prijeten je bil včerajšnji dan. Okrog polnočnega in v zgodnjih popoldanskih urah je bilo kar pošteno vroče, tako da so ljudje, ki so jutraj v povrniških hotelih v službo, brž odložili ta pregorka oblačila. Prav poletno je pripelalo sonce. Zdi se, da se bo zdaj nemara vendarle pripravilo k stanovitejšemu lepemu vremenu, ki ga je zlasti kmet tačas potreben.

Tudi noč je bila lepa, čeprav ne čisto brez oblakov, ki so od časa do časa skрили luno. Na višinah je pihal močan jugozahodnik, katerega je pozno zamenjala burja. Gosta, neprodna megla je pokrivala davi mesto. Zdi se, če čuti jutranji jesenski hlad. Poletje naglo jemlje konec, saj bomo čez nekaj dni tudi koledarsko »službeno« stopili v jesen. Zdi bodi jutra in večeri vedno hladnejši, v popoldanskih urah pa bo, seveda, če bo vreme lepo, še vedno dolgo tja v oktober, prav prijetno za sprehode, in masikdo bo rad krenil po kosilu malo v bližnjo okolico. Spet ožive stara sprehajališča kakor so Grad, Golovec, Tivoli, Rožnik. Kdor pa ima popoldne kaj več časa, se poda malo dalje ven, na Grmado, šmarno goro k Sv. Katarini. Smučarji, ki imajo v gorah najete stanove, ob sobotah že hite, da bi si jih pripravili in da bi si nacepili drv za mrzle zimske dneve.

„Snoči je bila, zdaj je pa ni“

Sedemindvajsetletni delavec J. A. iz ljubljanske okolice je prišel v neko gostilno, na Dunajski cesti. Lakota ga je grudila in žela mu je nagajala. Pa si je naročil dobro večerjo in pol litra cvicka. Ko je pomahal prvo večerjo, se je spravil še na drugo. Tudi želo si je pridno tolažil. Ko ga je imel že nekoliko pod kapo, je stopil k sosedni mizi, kjer je bila neka družba, ki je pomalem pila pol litra vina. Stegnil je roko, vzel z mize enega pol litra in ga vprico strmečih pivcev zli na tla. Potem pa je naročil cel liter. Pridno je plačeval in »ceho« poravnal s celim stotakom. Prav ko je plačeval, pa je vstopil stražnik. Pristopil je k fantu ter ga povabil na policijo. Tam so mu preiskali žepa ter našli v njih še celih 2300 dinarjev. Vprašali so ga, odkod ima ta denar. Fant pa je odgovoril, da ga je ukradel doma očetu iz kovčega. Spal je pa na pričenah ter si čez noč izmislil novo »povest«. Drugo jutro je pri zaslišanju dejal, da je prejšnji večer pri stranišču v Zvezdi naletel na neznanca, ki mu je za čisto neznanatno uslugo odrazil kar cele tri jurje. Na policiji se pa najdejo tudi »muhelinis«. Brž so ga vprašali, če res pri stranišču v Zvezdi, in če jim lahko natančno pokaže »kje«. Fant je resno pritrdil. Nevtogoma so ga peljali tja. Odločno je stopal proti grmovju, kjer je bila pred nedavnim hišica. Ali glej vrabec! Hiše ni bilo nikjer več! Pa je dejal v zadregu: »Snoči je bila, danes je pa ni!« Ta izgovor mu je tedaj temeljito izodletel. Zato si je ročno izmislil drugega. Denar da je dobil od nekega neznanca pri neki baraki, za katero pa ne ve, kje stoji. Na policiji zdaj v zaporu čaka, če se mu bo morda vrnil spomin, kje in kako je zares prišel do denarja.

Tatvine koles

Črno pleskano moško kolo znamke »Neuman« je bilo ukradeno izpred neke gostilne na Šmartinski cesti Maksu Murnu Kolo je vredno 500 din

Konferenca usnjarskih in čevljarov industrijev

V duhu 17. in 18. septembra t. l. je bila pri Zvezi industrijev konferenca zastopnikov usnjarske in čevljarov industrije dravske banovine. Na konferenci se je razpravljalo o položaju naše usnjarske stroke ter o težkočah, ki so nastale glede preskrbe obratov s potrebnimi surovinami zaradi prenehanja uvoza surovih kož iz prekomorskih držav ter zaradi prepovedi izvoza takih kož iz banovine Hrvatske. Konferenca je sprejela razne sklepe glede korakov, ki se morajo podvzeti, da se onemogoči brezvestna speculacija in navijanje cen surovih kožam ter izvede pravilna razdelitev razpoložljivih surovin na posamezna usnjarska podjetja, da se jim tako omogoči redno obratovanje in nadaljnja zaposlitev delavstva. Posebna deputacija zastopnikov usnjarske in čevljarov industrije je bila dne 18. t. m. popoldne sprejeta od gospoda bana, kateremu je predložila nevdržan položaj usnjarske stroke ter ga zaprosila za nujne ukrepe v cilju, da se omogoči redna produkcija usnjarskih izdelkov ter istočasno zaščitijo konsumenti pred pretrpanimi cenami, s katerimi je računati, ako se ne omeji neupravičen porast cen za surove kože. Gospod ban je vzel izvajanja in želje deputacije na znanje ter obljubil svojo vsestransko podporo.

Drobne vesti

Zagreb, 19. sept. l. Nova nemška zasebna gimnazija v Zagrebu, katero vzdržuje nemška protestantska občina, je že začela vpisovati učence. Po dosedanjih podatkih se je prijavilo že 80 učencev. Med njimi je tudi 10 hruvaških, katerim je oblast brez nadaljnjega dovolila, da se vpišejo v nemško gimnazijo. V nemški gimnaziji se bodo vsi učenci brez izjeme učili tudi hruvaški jezik in književnost ter tudi zgodovino in zemljepis v hruvaškini.

Belgrad, 19. sept. l. Poštni minister je odločil, da smejo poslati vsi ravnatelji poštinih ravnateljstev sami nastavitelj uradnike in druge uslužbence na svojem področju, v kolikor so mesta prazna. Zato ministrstvo ne bo več sprejemalo prošnje za sprejem v službo, temveč bo te prošnje vračalo proslilec. Prosilci se morajo torej obratiti odsej le na ravnatelje poštinih ravnateljstev. Obenem je ministrstvo sporočilo, da so zaenkrat zasedena vsa mesta zvanjstnikov in služiteljev.

Če otroci poskušajo coprnije

Maribor, 18. septembra.

V mariborski bolnišnici imajo sedemletnega sinka nekega mariborskega profesorja. Malčka bodo morali operirati, ker ima v želodcu novce za 25 par. Zanimiva je zgodba, kako je novce zašel v dečkov želodec. Pri profesorju je bil na obisku prijatelj, ki se bavi tudi s »copranjem«. Zna, kako se požre 25 parski novce, pa ga potem spet iztrese skozi hlačnico. To se mu je tako imenitno posrečilo, da je res izgledalo, kakor da je novce požrl ter je bilo zato presenečenje tem večje, ko se je prikohtal iz hlačnice. Posebno vnet opazovalec teh coprnij je bil mali profesorjev sinko. Ko se je prijatelj poslovil, je opazil profesor svojega sinka v kotu sobe, kako trese svojo hlačnico ter ves presenečen gleda okrog sebe, kakor bi kaj iskal. Vprašal ga je, kaj dela, pa mu je odgovoril, da tudi on »copra« — najprej je novce požrl, sedaj pa trese hlačnico, da bi ga iztrešil. Le da se mu čudno zdi, ker novca še od nikoder ni. Sedaj bodo morali malemu čaravniku »iztresti« novce zdravnik, pa ne skozi hlačnico, temveč s pomočjo noža...

Maksimiranje cen krompirja

Od Zbornice za trgovino, obrt in industrijo smo prejeli sledeče obvestilo: Kakor doznava Zbornica, se na merodajnih mestih računa z možnostjo, da bodo cene krompirja v Sloveniji maksimirane in bi se utegnilo zgoditi, da dobijo javne aprovizacije pravico zaseči proti plačilu v maksimalnih cenah zalogo krompirja tudi pri trgovcih. Zato morajo računati trgovci z deželniimi pridelki pri nakupovanju krompirja s tem, da so bile v Sloveniji lanske leto cene krompirja zaradi slabe letine nenormalno visoke in da se letos v tem primeru ne bodo mogle obdržati na tej višini.

Pri eventualnem maksimiranju cen krompirja bi se računalo, kakor čujemo, vsekakor le z uporabno vrednostjo krompirja in z odnosom, ki je obstojal vedno na trgu med povprečno ceno pšenične moke na drobno in ceno krompirja. Uporabna vrednost krompirja je samo četrtina uporabne vrednosti moke. Cena krompirja je bila vedno v odnosu ene četrtine do ene tretjine povprečne cene pšenične moke. Cena pšenične moke je danes visoka, vendar v povprečju ne presega cene 5,5 din za kilogram.

Povsem izključeno je po mišljenju merodajnih, da bi mogla preseči cena krompirja v primeru maksimiranja eno četrtino te cene. Trgovci, ki bi kupovali krompir dražje, riskirajo, da utegnejo utrpeti občutno škodo, ako se določijo kasneje nižje cene in zaplenijo dražje kupljene zaloge.

Novi šolski poslopij

Dne 5. avgusta 1940 je bilo kolavdirano novo šolsko poslopje na Skopcih, okraj Krško. Poslopje ima dve učilnici, upravne prostore in stanovanj za učitelja. Stalo je 280.000 dinarjev.

Dne 26. avgusta 1940 je bilo kolavdirano dozdano šolsko poslopje v Turju, okraj Lasko. Dozdani del obsega eno učilnico, upravne prostore in stanovanje za upravitelja, tako da ima sedaj ta šola dve učilnici in dve naturalni stanovanji. Obnovljen je bil tudi ves stari del šolskega poslopja s pritlikinami. Skupni stroški znašajo ca 300.000 din.

Velike tatvine na deželi

Ljubljana, 19. sept.

Orožniške postaje javljajo v Ljubljano vsak dan o večjih tatvinah, ki jih izvršujejo v prvi vrsti razne ciganske tolpe, drugih pa tudi nevarni klateži in uzmoviči, ki so se umaknili iz mest na deželo, da se tako skrijejo pred zasledujočimi jih varnostnimi organi.

Orožniška postaja v Dol. Logatcu javlja o zelo zagonetnih tatvinah. Na drž. cesti Dol. Logatec—Brod se je 6. t. m. primerila težja prometna nesreča. Med splošno zmešnjavo je nekdo porabil priliko in okradel posestnika Marijo Albrehtovo. Pograbil ji je ročno torbico, v kateri je bilo 60.000 din gotovine, 2 legitimaciji in neki račun. Oškodovanica je obljubila 5000 din nagrade onemu, ki pomaga izslediti, odnosno izslediti, neznanega tatva.

Neznani vlomilci so prišli tudi v prijazno Sodražico. Nedavno ponoči so najprej obiskali gostil-

Med ameriški Slovenci

V Clevelandu je na Cathedral višji šoli z odlično doštudiral Slovenec Alojzij A. Kozel, sin Louise Kozla iz Holmes Ave. Za njegovo pridno in veskodi izvrstno učenje mu je bila poleg drugih častnih priznanj podeljena tudi prosta šolnina za študiranje na John Carroll univerzi.

V Clevelandu je bil pokopan rojak Anton Strnad, ki je umrl v starosti 48 let. Pokojni je bil doma iz vasi Cesta pri Dobrempolju. V Ameriki je živel 27 let. Zapušča soprogo Ivano, dva sina in dve hčeri.

V Clevelandu je bil pokopan rojak Matevž (Martin) Zdravje, ki je stanoval na East 222nd St. Umrl je v starosti 62 let in je bil doma iz vasi Mali Vrh pri Ljubljani, odkoder je prišel v Ameriko pred 37 leti. Zapušča soprogo Ursulo, dva sina in tri hčere.

V Clevelandu je umrl rojak in pionir John Cimperman v starosti 68 let. Doma je bil iz vasi Nered, fara Rob in je prišel v Cleveland pred 40. leti. Zapušča zalujoko soprogo Mary, štiri sinove in štiri hčere.

V Clevelandu so našli mrtvega v avtomobilu 34letnega Johna Tomca, ki je stanoval na Dibble Ave. Bil je samek in najstarejši sin Tomčeve družine.

V Clevelandu je umrla Frančiška Bečaj v starosti 52 let. Pokojna je bila rojena na Bevkah pri Vrhniki. Tukaj je bivala 35 let in zapušča poleg soproga dva sinova in pet hčera.

V Clevelandu je umrl rojak Franc Sanik v starosti 50 let, ki je stanoval na 55th street, doma iz Predoselj pri Kranju. V Ameriki je bival 27 let. Zapušča soprogo Frančiško, dva sina in dve hčeri.

V Clevelandu je umrla rojakinja Ana (Praznik) Plasha, ki je stanovala na East 53rd street. Zapušča soprogo in šest otrok.

V Clevelandu se je peljal z dela rojak Stefan Ffitar. Ko je izstopil z avtomobila, je od zadaj pridrel nek avto in ga zadel s toliko močjo, da je na mestu umrl. Pokojni je bil star 44 let in je bil doma iz vasi Oštiž v Prekmurju. Tukaj je bival 27 let.

V Clevelandu je umrla Mrs. Agnes Natlačen, rojena Čič, ki je stanovala na Turney Road, Garfield Heights. Pokojna je bila stara 61 let in je bila doma iz vasi Dilca pri Postojni na Notranjem. V Ameriki je bila 33 let. Zapušča moža in dva sina.

V Clevelandu je umrl rojak Jožef Ferkul iz East 74th Street v starosti 51 let. Doma je bil iz vasi Rapljevo, fara Struge na Dolenjskem. V Ameriki je bil 35 let. Zapušča soprogo in dva sinova.

V Clevelandu je padel z mosta, kjer je bil zaposlen, rojak Fred M. Sterniša iz Edna Ave. Padel je 30 čevljev globoko in si je zlomil več reber ter dobil notranje poškodbe.

V Port Washingtonu Wis. je umrl rojak in stari naseljenec Jože Lavrič v starosti 79 let. Doma je bil v Okonini v Savinjski dolini na Štajerskem in je prišel v Ameriko pred 39. leti.

V Kirkland Lake, Ont. Canada, je bil pri delu v jami ubit rudar Elija Kordić v starosti 35 let.

V Broughtonu je umrl 62letni Matija Petrovič in sicer je podlegel raku na obrazu. Pokojni je bil doma z Vrhnike in je bival v Ameriki 40 let.

V Detroitu je umrl Anton Pavlič v starosti 61 let. Doma je bil s Trnovca na Dolenjskem. V Ameriki je bival 36 let. Zapušča ženo, tri sinove in šest hčera.

V Pittsburgu je umrla Mrs. Josephina Fortun. Rojena je bila v Vinici, Bela Krajina leta 1868. Zapušča tri sinove in tri hčere.

V Coal Cityju je umrla Ana Oveč v starosti 78 let. Pokojna je bila rojena v vasi Kriz pri Čatežu na Dolenjskem.

V Indianapolisu so pokopali Josephino Markič. V Sheboyganu je umrl rojak John Šutej v starosti 60 let. Doma je bil iz vasi Gornja Podgora pri Črncmju v Beli Krajini. V Ameriki je bil 39 let. Zapušča ženo in dve hčeri.

V Hoquiamu se je pri delu v gozdu smrtno po neopretil rojak Lovro Maseli v starosti 14 let. Pokojni je bil rojen v Spodnji Loki pri Kamniku na Gorenjskem.

ničarja V. Drobniča. Pobrli so mu mnogo moške in ženske obleke v vrednosti 1.580 din. Posestniku Jožetu Prijatelju so odnesli moške čevlje in razno blago v vrednosti 1000 din. Isto noč so se nato priključili v Zamostec. Tam so odnesli gostilničarju Lesarju Janežu nekaj perila, cigarete in liker. Škoda znaša 500 din. Sumijo, da so vse te vlope izvršili cigani, ki so se takrat potepali okoli Sodražice.

Posestniku Vinku Požunu na Policah pri Gor. Radgoni so vlamili pred petimi dnevi napravili veliko škodo. Odnesli so mu razno moško in žensko blago kakor tudi moške in ženske čevlje. Požun trpi do 8.400 din škode.

Ljubljanska policija je bila radiotelegrafirano iz Zagreba obveščena, da je bil tam prednočnim izvršen velik vlom v spedijsko tvrdko »International«. Vlomilci so odnesli iz blaginje 72.530 din gotovine. Pri vlamu so sodelovali bajte trije moški.

ZGREŠENI STREL

»Odgovorite!« je pritiskal Slad. Detektiv je položil roko na mizo in nervozno s prsti udaril, kakor ob boben po knjigi, ki je tam ležala.

»Dak« je nazadnje tiho rekel Bandillo.

»Ali je bil to vaš domilek, da se prilije strup whiskyju?«

»Ne.«

»Ali ste vi vedeli, da je tudi Staridge poetavljen na seznam? Vi bi ga lahko rešili, če ne bi bili tak bojazljivec?«

Bandillo se je stresel.

»Ne... to ni res!«

»Vi ugovarjate morebiti tudi temu, da ste vedeli, da bo Hubert ubit?«

»Razume se!«

»Kaj pomeni... razume se?«

»Razume se, da zanikam.«

Slad je vsal.

»Lepo bi bilo slišati, če bo vaša žena rekla isto. Zelo bo zanimivo...«

»Ne... tega... ne smete storiti!« je vzkljnil Bandillo ves obupan in je hotel prijeti Slada za roko, toda ta se je izmaknil.

»Mislite?« se je nasmešnil porogljivo.

»Rekel je bom, da ste aretirani zaradi umora, to jo bo prišlo, da bo govorila... in da bo priznala...«

»Nikar!« je rekel mladenič tiho, že brez moči. Povešil je glavo.

»Dam vam zanjo priliko, da poveste resnico, Resnico, ste me razumeli? Ne rabim nobenih zlaganih izgovorov, da bi si pridobili čas. Torej, napreji!«

V sobi je napetost dosegla vrhunec. Sekunde so tekale in Slad je nepremično gledal v vrata. Nič več ni pazil na to, kaj bo vprašal Bandilla in kaj bo ta odgovoril. Vedel, da je Bandillo ne bo nikdar priznal resnice. Mislil je samo na eno: ali se bo njegov drzni načrt posrečil in ali se bo morilec izdal s svojim lastnim orožjem?

»Nimam ničesar več povedati!« je rekel tiho Bandillo.

Bandillov odgovor se je komaj slišal. Slad je samo za hip odtrgal svoj pogled od vrat in takoj nato se je spet obrnil k vratom. Njegova kri je začela hitreje delovati. Načrt se je posrečil. Zvijajča je upela Slad je videl v špranji vrat cev samokresa, usmerjeno proti ogledalu...

Naslednji hip je zadonel strel in steklo se je zdrobilo.

Vrata so se leti hip zaprla, na tla pa so začeli padati koščki stekla.

»Sedaj pa samo mir!« je rekel Slad. »Brez slehernega razburjenja. Nič se ni dogodilo.«

Nekdo je zunaj butnil v vrata.

»Kaj se vam je dogodilo?« se je slišal glas Irvina.

»Nekdo me bo imel sreče sedem let... ali pa še več.« je odgovoril Slad smeje. Calam je prijel Slada za rame.

»To je najbolj neumna stvar, kar sem jih kdaj doživljal!« je rekel. »Nisem mislil, da se bo posrečila. Kaj bo treba sedaj storiti?«

»Sedaj bomo zbrali vse sorodstvo Ruvana in ostale in bomo odigrali zaključni prizor.«

Ni bilo lahko zbrati vse družino. Vsi so bili elšali strel in so se trudili, da bi dvignili čim večji krik in vik. Zeneke so vresčale, moške pa stokali. Tekali so iz sobe v sobo, iskali sedaj tega, sedaj kakšno drugo stvar ali pa kakšno ekvivalenco. Policaji so trgali radovedneže od vrat in jih posvali.

»Prava morišnica!« je pripomnil Slad. Trajalo je nekaj časa, da so se vsi zbrali v predurju. Bila je troja preplašenih ljudi, ki so vplili in stekali od strahu in bili nezaupljivi drug do drugega. Vsi so bili zmučeni, vsi razdraženi. Še najboljši se je držala Vera Towley. Lase je imela lepo počesane, obleka pa je kazala še vedno svoj prvobitni kraj. Njen oče je bil položil svojo roko na njeno ramo. Rok sta mu drhtela in videlo se je, da se mu oči od trudnosti sklepejo.

Dva koraka od njega je stal Jim, čigar hlače niso bile v redu, ker ga je zaradi njih Alice karala, kar pa je moža spet razjezilo, da ji je ostro odgovoril. Ta odgovor je spravil vse ostale v smeh, zlasti pa se je smejal njen mož Jack Boley, pa mu je bilo kmalu žal, ker je vedel, da mu bo žena še plačala to predrznost, čim se bosta vrnila domov.

Harry je malo prej grozil Terryju s klofutami, Sally pa je poskušala posredovati. Ona in Eva pa sta se bili tako hudo spri, da bi si kmalu skočili v lase. Sobarica je prišla v spremstvu dveh stražnikov, kuharica gospa Apple pa je javkala in tarnala, češ da se ji »taka gosa« kot je sobarica, upa očistiti razne stvari. Peel pa je poskušal storiti nekaj, kar je bilo nemogoče: skušal je namreč z višica gledati na Bancano, ki je bil za glavo višji od njega. Tudi zraven strežaja sta stala dva policaja.

Zraven Jacka Boleya je stal elegantni Arthur Bandillo, ki ga je Alice izpod trepalnic gledala z velikim občudovanjem. Ko je to opazila zlobna Janetta, je Alice odgovorila, da je obudovala samo njegovo domačo obleko, ki se ji etrašansko dopade. Janetta je bila blizu svojega doma, ker se je bala, da se spet ne bo opopadel s tovarnarjem, od katerega je pa upala, da se bo še premislil in bo njeneža moža sprejel nazaj na delo. Jim je kadil svojo cipo in puhal dme, ki so se gnetli v neke vrste oblake nad njihovimi glavami.

Slad, ki je stal med Calamom in Clinetom, jih je vse nemo motril in sicer

vsakega posebej. Ostali so mu vračali pogleda e strahom, jezo ali pa nemirno v licu. Nikjer ni opazil niti najmanjšega nasmeška, vsi obrazi so bili resni. Tešina je bila grobna in to je Slad tudi hotel. Nihče se ni niti premaknil, celo stojanje in tarnanje je ponehalo. Jmova pipa je tudi ugasilca. Vera Towley pa ni opazila, da se je na njeni spodnji ustnici pokazala kapljica krvi, kakor da bi jo bil nekdo ugriznil.

Slad se je nenadoma odtrgal od svojega mesta. Premislil se je skozi tropo. Vsi so se mu umikali. Nihče od njih ne bo nikdar pozabil izraza njegovega obraza, ko je nenadoma obstal, zamahnil z desno roko in s pestjo udaril po nekem čisto blede licu.

Vsi so se gnetli okrog detektiva in izbuljenih oči ter odprti ust gledali Maksima Towleya, ki se je bil zvrnil detektivju pred noge.

»Slad! Za božjo voljo!« je zastopal Calam skoro brez sapa. »Da se slučajno niste zmotili?«

Detektiv ni ničesar odgovoril. Molče je potegnil iz žepa okove in jih nataknil na roke nezvestnemu Towleyu. Nato se je sklonil in mu segel v žep. V žepu je našel samokres.

Štirindvajseto poglavje.

Rezlaga gospoda nadzornika Slada.

V pisarni oddelka Scotland Yarda so sedeli trije detektivji. Nekdo je potrkal.

»To bo Calam.« je rekel nadzornik Anthony Slad. »Napreji!«

Od tu in tam

Večina jugoslovanskih mest je začela organizirati svoje aprovizacije kot najbolj učinkovito sredstvo za pobijanje brezvestnega verižništva z živili. Draginja, pri kateri so mnogi posamezniki krasno zaslužili, se ni dala zatreti le z oblastvenimi ukrepi, dokler niso oblasti segle po najostrejšem sredstvu, namreč po internacijah špekulantov in zaplenbah skritega blaga. Trajnije sredstvo bodo pač aprovizacije, katere bo podpirala tudi direkcija za prehrano, katere posluje pri kmetijskem ministru. Direkcija za prehrano bo začela v kratkem pošiljati živila zlasti mestnim občinam in krajem, kjer je več industrijskega delavstva.

Nova uredba o Narodni banki pomeni neke vrste kompromisno rešitev med predlogi skrajnih reformatorjev, ki so poudarjali, da je treba banko popolnoma podrediti in jo postaviti zgolj v službo državi, in med težnjo delničarjev, ki so se hoteli otrestiti vsakega pretemeljitega vmešavanja vlade v poslovanje Narodne banke. Posebno gospodarstvenikom iz prečasnih krajev ni bilo pogodu, da so Narodno banko imeli v rokah le belgajski bogataši. Delničarji pa so se izgovarjali, da so delnice kupili takrat, ko se nihče od Hrvatov ni zanimal zanje. Po zakonu o Narodni banki je imela država pravico, da vplača le do 20% bančnih delnic, vse ostalo pa je bilo v zasebnih rokah. Sedaj je ta določba spremenjena in si država lahko prirobi večji vpliv tudi s tem, da nakupi neomejen odstotek delnic. Delničarji bodo smeli dobiti odsej največ 8% dividende od dobička banke. Ukinjena je bila tudi odredba, da nihče nima pravice imeti več delnic kakor sto. S to odredbo bodo dobili državni denarni zavodi, ki imajo precej delnic, večji vpliv na poslovanje Narodne banke, kajti vsakih deset delnic daje po en glas.

Med »Hrvatskim dnevnikom« in belgajskim »Vremensko« se vodi polemika o selitvi industrije iz hrvaških krajev v srbske. »Vreme« je trdilo, da je treba selitve pripisovati prevelikim socialnim bremenom, katere je hrvaška oblast naložila industriji. Obenem je odklanjalo trditve s hrvaške strani, da so pravi vzrok selitve posebne ugodnosti, ki jih uživa Belgrad, medtem ko je bila Hrvatska poprej vedno zanemarjena in so vsi režimi favorizirali Srbijo na račun ostalih krajev. »Hrvatski dnevnik« pa sedaj spet poudarja to dejstvo in pravi, da vodi hrvaška oblast tvorno socialno politiko, ki nalaga vsem slojem enaka bremena. Če v Srbiji take politike še ne vodi, pa se ni rečeno, da take politike tudi v bodoče ne bodo vodili. Slej ko prej bo tudi tam nastala taka potreba, ki bo seveda prizadela tudi industrijo, ki se sedaj skuša s selitvijo iz Hrvatske v Srbijo izogniti dolžnostim dajatvam.

Veliki taborišči pri Belgradu, kamor bodo za nekaj časa nastanili nemške begunce iz Besarabije in Bukovine, sta bili pred nekaj dnevi dovršeni. Taborišče bosta lahko sprejela 18.000 ljudi naenkrat, 250 delavcev pa je zgradilo v dveh tednih. — Te dni so si laborišče ogledali predstavniki jugoslovanskih oblasti, med njimi pomočnik notranjega ministra in upravniki mesta Belgrada. Prav tako si je ogledal taborišče minister za telesno vzgojo Dušan Pantlić. Pozneje bodo taborišče prevzele naše oblasti in bodo v njem nastanile brezposelne delavce.

Zagrebska občina je vpeljala poseben socialni davek na pijačo, prodano zvečer po deseti uri v javnih lokalih. Do ukrepa je prišlo navzile odporu gostilničarjev in kavarnarjev, ki so hoteli porabiti vsa razpoložljiva sredstva, da bi to nakanu preprečili. Policija jim je zagrozila s kaznimi in naslednjega dne je občina že vpeljala socialno davečino. Tako bo plačal vsak gost do datek na pijačo od 10 do 15% zneska. Občina bo dala natisniti posebne tiskovine, ki jih bodo nakarjati dajali gostom. Kdor od gostov se bo branil plačati ta račun, ga bo moral lastnik gostinskega lokala prijaviti, naker bo policija naložila gostu kazno od 50 do 500 dinarjev. Lastnik gostinskega lokala, ki ne bi hotel izpolnjevati določila uredbe, pa bo kaznovan z denarno kaznijo od 10 do 20.000 dinarjev.

Cim so se oblasti pokazale odločne v borbi proti špekulantom, so se okorajili tudi ljudje in začeli obiskati oblasti s prijavi o verižništvu tega ali onega trgovca. To se dogaja sedaj posebno v Zagrebu, odkoder je bilo poslanih že dvanaest grešnikov na prisilno bivanje v Liko. V kratkem bodo poslali še novega grešnika, in sicer peka Karla Viteka, ki je svoje odjemalce goljufal pri »vagi«. Mož je dobil kazno 15 dni zapora, 3000 din denarne kazni in tri mesece prisilnega bivanja. Obrtni odsek mestnega poglavarstva je obsojil na denarne kazni tudi dvanaest trgovcev, ki niso hoteli več v izlozbe obsešati cene, kakor je to predpisano.

Dalmatinski sadilci tobaka se potegujejo, da bi jim uprava državnih monopolov dovolila posaditi za prihodnje leto ne samo 20 milijonov tobaknih strokov, temveč 100 milijonov, kolikor so jih smeli posaditi pred vojno. Sadilci tobaka so svoje zahteve poslali podpredsedniku vlade dr. Mačku, in ostalim hrvaškim ministrom, da jih podpro in tako pomagajo revnemu dalmatinskemu ljudstvu do izboljšanja gmoletnega stanja. Obenem predlagajo, da naj bi oblast uredila tudi vprašanje obveznega zavarovanja nasadov proti vremenskim nevarnostim tako, da bi zavarovanje prevzela Napredkova zavarovalnica. Obenem prosijo, da bi uprava monopolov dovolila sadilcem, da smajo del tobaka porabiti sami doma za svojo kajo.

Pri vajah z jadralnimi letali se je smrtno ponesrečil blizu Osijeka mladenič Zdenko Rakoš iz Osijeka. Fant je bil pri jadralni sekciji osijskega Aerokluba. Dvignil se je bil s svojim jadralnim letalom, ko pa je dosegel višino 80 metrov, sta se krili letala iz neznanega vzroka odtrgali, naker je tudi trup omahnil v globino. Rakoš se je pri tem hudo poobil in kmalu izdihnil. Rakoš se je letos jeseni vpisal v osmo gimnazijo.

Svojega moža je ubila pedesetletna Vidosava Djurdjevac iz Likosana pri Kosovski Mitrovici. Mož se je stalno jezil na ženo, ker mu ni rodila otrok. Nazadnje je mož Blagoje pripeljal v hišo svoja nezakonskega otroka in z njim sta nekega dne pretepla Vidosavo in jo vrgla iz hiše. Žena je tavalila okrog in pošiljala ljudi k možu, naj jo sprejme nazaj pod streho. Toda vse prošnje so bile zaman. Končno se je priprizila do hiše in skrivaj vzela možev samokres. Stopila je nato pred Blagoja in ga prosila, naj jo pusti v hišo. Toda mož jo je spet pogazil. Tedaj pa je potegnila samokres in oddala nanj pet strelcev. Ciljala pa je slabo, da je mož imel še toliko moči, da je pograbil svoj drugi samokres. Takrat je žena oddala še pet strelcev in ga do smrti ranila. V besu je potem vzela še sekuro in mu razsekala glavo. Potem je vso noč begala po vasi; zjutraj pa se je sama prijavila orožnikom.

Hedy Lamarr je Pražanka
Njen prvi film v Pragi »Ekstaza« ji je prinesel svetovno slavo in angažma v Ameriki, kjer jo splošno imenujejo »lepotico štev. 1«

Oglejte si jo danes v pretresljivi vlogi MANON LESCAUT v filmski romanči
Danes ob 16. 19. in 21. uri

Kraljica tropskih noči
Kino Matica, tel. 22-41 Partner: Robert Taylor

Orientalac Mounib bo sojen 2. oktobra

Krvavo pustno ravanje pri Mokarju - Ponaredil je štampiljko mestne klavnice

Ljubljana, 19. septembra.

Preteklost Mouniba bey el Solha je še vedno zavita v tajinstveno kopreno. Se ni dognano, dali je ta človek, pravi orientalec tip, visok, eleganten in vljuden, navaden mednarodni pustolovec ali pa močnejši realen trgovec, ki je vodil vojnodobičarske spekulacije za Weygandov armado v Siriji. Sam zatrjuje, da ima z bratom v Bejrutu veliko trdiko, ki posluje prav v mesni stroki na debelo ter je dobaviteljica raznih mesnih izdelkov, posebno konzerv vsem velikim organizacijam in armadam v Malt Aziji. Človek je, kakor smo že omenili, res preromal vse evropske države. Čudno je, da ni prišel dole v Ljubljano nikakr varilen in slab glas o Mounibovem potovanju in poslovanju po raznih evropskih državah. Prišlo je sicer kratko informacijsko poročilo švicarske kreditne banke v Curihu, da so banko že mnogi povpraševali o Mounibu in njegovem odprtem dolarskem kreditu. Vedno je banka dajala negativne odgovore. Tak odgovor je dobila tudi trdka Fr. Slamič, ki je nato ljubljansko policijo opozorila na »nevarnega pustolovca in mednarodnega sleparja«.

Včerajšnja razprava pred malim kazenskim senatom še ni podala dovolj jasne slike o »realnih« poslih zvitega orientala. Kakor smo že včeraj omenili, je zločina prevare obtoženi Mounib priznal, da je sklepal dobavne pogodbe z obema trdkama v Ljubljani in Mariboru. Stvar bi bila povsem dobra, ko bi bil zanj odprt kredit v curški banki. Obenem trdka nikakor ni imel namena osepeljati, v obeh primerih gre za navadno posojilo, ki ima civilnopravni značaj. Tudi vratarja hotela »Metropole« ni imel namena na prevaren način oskodovali. Nikdo ga ni terjal za hotelski račun. Prenočeval je tam in bi bil pri odhodu po končanih poslih pač poravnal ves račun.

Bramilec-odvetnik dr. Vrtačnik Alojzij je predlagal, da sodišče zašliši kot pričo vratarja hotela »Metropole« o vseh okoliščinah, da hotel ni terjal od obtoženca takoj plačila prenočnine. Razprava je bila nato preložena in se bo nadaljevala 2. oktobra, ko bo izrečena sodba.

Malj kazenski senat so tvorili s. o. e. g. Ivan Brelih kot predsednik ter gg. Rajko Lederhals in dr. Julij Fellner kot sododetki. Obtoženca je branil dr. Alojzij Vrtačnik. Javno obtožbo je zastopal dr. tožilec g. Bogdan Lendovšek.

Med prebivalci barjanske Črne vasi, ki je bila ustanovljena od kolonistov pred približno sto leti, je leto na pustno pepelnico zavrsalo. V as je bila vznemirjena. Naglo se je širila govorica, da je bil vzorni in marljiv gospodar Feliks Škafar zaklan na pustni veselici pri Mokarju. Tam je bilo sprva veselo in prešerno ravanje. Mladi svet je plesal in prepeval. Stari možje z ženami so sedeli pri mizah ob čašah rujnega vinca. Tako-le okoli 2 ponoči je nastal veliki hrust in trušč. Dve ekupci, ki sta se že dolgo grdo gledali, sta se spoprijeli. Zaradi ma-

lenkoeti je prišlo do krvavega obračunavanja. In rezultat? Eden v grob, drugi v kriminal!

Samski delavec Stanko Janković, star 28 let, je bil sedaj obtožen zločina uboja in zločina hude telesne poškodbe, da je na tem krvavem ravanju oklal Alojzija Vidmarja in da je zaklal Feliksa Škafarja. Temu je z nožem prerezal vrat pod čeljustjo na levi strani. Škafar je čez nekaj dni umrl zaradi izkravitve.

Obtoženi Janković je pred sodniki malega senata zanikal krivdo. Izgovarjal se je, da je bil poprej udarjen po glavi s »trikeljnom« tako močno, da je postal zmešan, omamljen in ni vedel, kaj počne. Zatrjeval je: »Ne vem, kaj se je potem z menoj godilo.« Na tokovski razpravi je bilo zaslišanih 18 prič. Da se dejanski stan popolnoma pojasni in zvedejo še novi dokazi o krivdi odnosno nekrivdi obtoženčev, je bila razprava v torek preložena in se bo nadaljevala v torek 1. oktobra.

Na čudno misel je prišel neki ljubljanski mesar Lado, da bi mestno občino oskodoval pri trošarini na meso in lažje meso vtihotapljal ter tako malo več zaslužil pri svojem mesarskem poslu. Po nekem znancu je dal ponarediti pri nekem graverju uradno štampiljko mestne klavnice. S to štampiljko je nato žigosal v meso uvoženo svinjsko meso. Graverju je plačal za štampiljko 480 din, znancu za posredovanje 120 din. Graver je pozneje o zadevi informiral policijo. In mesar Lado je prišel pred kazenski senat. Obtoženec je bil prestopka ponarejanja službene štampiljke. Mesar Lado je krivdo priznal. Originalno se je zagovarjal, da si je »kušal na ta način izboljšati svoj gmoetni položaj«. Bil je obsojen na 1 mesec zapora in 60 din denarne kazni.

Stavka stavbinskega delavstva v Mariboru

Maribor, 19. septembra.

Včeraj dopoldne ob devetih so delavci, ki so zaposleni pri gradnji Hutterjevega stanovanjskega bloka, poslali gradbenemu podjetju zahtevo, da se mezde povišajo in sicer zidarijem za 20%, težakom pa za 30%. Zidari so imeli do sedaj na uro 7 din, težaki pa 5 din. Ker podjetje pogojev ni takoj sprejelo, je delavstvo popoldne ob treh stopilo v stavko. Kmalu se je pojavilo stavkovno gibanje tudi na šestih drugih stavbah. Tudi tam so delavci poslali podobne zahteve podjetnikom. Ker pogajanja niso rodila uspeha, so delavci stopili tudi tod v stavko. Med prizadetimi stavbami je stavba nove gimnazije v Magdalenskem predmestju ter paviljon mariborske bolnišnice, katerega so nedavno začeli graditi.

Za zvišanje podpore mariborskemu gledališču

Maribor, 19. septembra.

Kakor znano, dobi mariborsko gledališče daleč najmanjšo državno subvencijo med vsemi državnimi gledališči. Ker je zaradi narasle draginje osebje upravičeno zahtevalo povišanje svojih prejemkov, se je podalo v začetku julija zastopstvo gledališča v Belgrad s prošnjo ostalih oblastnih gledališč. Ker pa je finančni minister odbil zadeveni predlog prošnje za izenačenje mariborske subvencije z svetnega ministra, je intervenirala te dni druga deputacija mariborskega gledališča v prosvetnem in finančnem ministru ter pri ministru gospodu dr. Kreku in pri senatorju g. Smodeju. Dasi je težko za denar, je dobila deputacija vtis, da bo njena prošnja vendarle ugodno rešena.

Vaje za obrambo pred letalskimi napadi

Ljubljanska policija razglasa:

Na osnovi čl. 18. tč. 1. uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z dne 18. IV. 1939, Sl. list št. 155/36, ter na podlagi čl. 68. in 67. z. u. n. se izda naslednja naredba za območje mesta Ljubljane:

Med 24.—27. t. m. bo v Ljubljani po odredbi nadrejenih oblastev dnevna vaja v obrambi pred letalskimi napadi.

I. Pretečno nevarnost bodo naznanili naslednji znaki:

- a) več hitro zaporedoma si sledečih topovskih strelcev;
- b) tri minute trajajoče tuljenje občinskih siren s prekinitvami (okrog 6 do 10 minut);
- c) triminutno prekinjeno zvonjenje cerkvenih zvonov po načinu »plati zvonca«;
- d) da preti letalska nevarnost, označuje tudi belordeča zastava, predeljena po diagonalni, razpeta na Gradu.

II. Konec nevarnosti bodo označili naslednji znaki:

- a) tri minute trajajoče neprekinjeno tuljenje občinskih siren;
- b) tri minute trajajoče neprekinjeno pritrkovanje zvonov;
- c) belordeča zastava z Grada se sname.

III. Na dan 28.—27. t. m. je prepovedana običajna raba tovarniških siren.

Predpisi za obnašanje prebivalstva.

1.) Osebe, katere so ob času objave nevarnosti na ulicah in na drugih odprtih prostorih, morajo te kraje takoj zapustiti in se podati v bližnje hiše, veže, dalje pod oboko itd., tako da bodo zakrite pred opazovanjem iz letal ter obenem zavarovane proti letalskemu napadu.

Osebe, ki jih doleti znak nevarnosti v bližini javnih zakonlišč, naj gredo tja, dokler je še prostora v njih. V poštev pride rov na trgu Kralja Petra in pa zavetišča v kletih Kresije.

2.) Osebe, katere so ob času objave nevarnosti v javnih lokalih, pisarnah, stanovanjih in drugih zaprtih prostorih, naj se poslužijo hišnih zavetišč, ako so, sicer pa morajo ostati v teh prostorih tako dolgo, da je dan znak za konec nevarnosti.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v C	Relativna vlažnost v %	Veter (smer, jakost)	Pada-vine m/m	Vrsta
Ljubljana	765.9	22.2	12.2	4	0	—
Maribor	764.7	15.3	10.0	90	5	0
Zagreb	763.7	23.0	11.0	90	0	SW ₂
Belgrad	764.3	24.0	10.0	70	3	0
Sarajevo	767.3	22.0	6.0	70	0	—
Vis	764.6	21.0	14.0	70	2	NF ₁
Split	764.6	23.0	16.0	70	0	NE ₁
Kumbor	763.3	24.0	15.0	30	0	N ₂
Rab	764.8	22.0	16.0	80	2	S ₂
Dubrovnik	763.3	22.0	13.0	70	0	NF ₁

Vremenska napoved, Pretežno jasno in toplo vreme. V jutranjih urah megla.

Koledar

Danes, četrtek, 19. septembra: Januarij.

Petek, 20. septembra: Evstahij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Sportni klub »Slavija«. Prosim vse člane, da se gotovo udeležijo sestanka dne, 19. t. m. Prav tako vabim vse odbornike k izredni seji zaradi pogreba dolgoletnega člana Fijona Milana. — Nabližnik.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20. uri:

Sobota, 21. sept.: »Romeo in Julija«. Otvoritevna predstava. Red Premierski.

Nedelja, 22. sept.: »Romeo in Julija«. Izven.

Ponedeljek, 23. sept.: »Pohujšanje v Dolini šentflorjanski«. Red Premierski.

Torek, 24. sept.: »Pohujšanje v Dolini šentflorjanski«. Red Torek.

Sreda, 25. sept.: »Pohujšanje v Dolini šentflorjanski«. Red Sreda.

Četrtek, 26. sept.: »Pohujšanje v Dolini šentflorjanski«. Red Četrtek.

Petek, 27. sept.: »Razvalina življenja«. Red Premierski.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani javlja, da je zaključila sprejemanje abonementov za red Premierski, Torek, Sreda in Četrtek. V redih A in B pa ima na razpolago še nekaj sedežev, ki so eventualnim reflektantom na razpolago. Prijave sprejemajo v veži dramskega gledališča od 10 do 12 in od 15 do 17.

Hedy Lamarr je Pražanka.

Mnogi Ljubljančani, ki so videli te dni prekrasno filmsko umetnico Hedy Lamarr v kinu Matici v filmu »Kraljica tropskih noči« ne vedo tega, da šarmantna žena ni nikakr Američanka, temveč da je Čehinja, doma iz Prage. Prvi njen film s katerim si je pridobila velik sloves, je bil znameniti češki film »Ekstaza«, ki je bil tudi pri nas v Ljubljani s uspehom prikazan. Lepa krasotica je tedaj vzbudila pozornost po vsem svetu in posledica je bil angažma v Ameriki. Tam je izredno hitro napredovala; igrala je s Charlesom Boyerjem v filmu »Alžir« in sedaj jo vidimo s partnerjem RRobertom Taylorjem v vlogi lepe Manon kot »Kraljica tropskih noči«. Splošna sodba Ljubljane je ta, da je Hedy Lamarr res prvovrstna krasotica in dejansko zasluži ime in slavo prve filmske zvezdnice. Film »Kraljica tropskih noči« pa je tudi vsebinsko lep, ganljiv in nudi gledalcem polno nepozabnega užitka. Oni, ki ga doslej še niso videli, naj ne zamude zadnje prilike, kajti film bo v kinu Matici samo še danes!

Poljska ob obletnici svojega zloma

Poljska zemlja, ljudje, življenje in nova uprava danes

Te dni poteka leto, kar je bila po nenadnem vdoru Sovjetov, ki so s Poljsko imeli nenapadno pogodbo, končana vojna na Poljskem.

Kaj je ostalo od Poljske danes? Ves vzhodni del, zlasti beloruske pokrajine, so si priključili Sovjeti, do lani neizprosni označevalci boja proti imperializmu, to je proti osvajanju tuje zemlje.

Poznanjsko, Pomorjansko in Šlezijo, to je zahodno tretjino bivše poljske države, je zasedla nemška vojska in si jih je Nemčija priključila kot pravo sestavino. Med Poljsko, ki je prišla pod Sovjete, in med temi pokrajinami, je osrednji pas poljskega ozemlja, ki ga je tudi zasedla nemška vojska in je zdaj pod oblastjo Velike Nemčije, ni pa pravni položaj te poljske zemlje še urejen, čeprav smo pred kratkim slišali uradno nemško izjavo, da bo tudi to ozemlje končno in za vedno priključeno nemški državi.

Ta osrednji del je nekaj večji kakor Švica. Nekako odgovarja nekdanji varšavski veliki vojvodini, ki jo je ustanovil Napoleon. Po nemški zasedbi je ta predel spremenjen v tvorbo, ki se imenuje Generalna gubernija Poljska. Njen guverner je nemški minister Frank.

Preseljevanje narodov

Prebivalstvo v tem delu se je po porazu poljskih vojsk znatno pomnožilo. V zadnjih 11 mesecih je bilo izvedeno obširno preseljevanje ljudstev.

Nova vlada je po drugih predelih bivše poljske republike zbrala vse nezaželeno prebivalstvo, skoraj vse Poljake in Jude iz zahodnih pokrajin. Ti so morali svoje ozemlje zapustiti in se preseliti v Gubernijo. Tja je bilo poslanih tudi na desetisoče Judov, ki so morali iz Nemčije leta 1939. Sem so pa pribežali tudi Poljaki iz krajev, ki so prišli pod rdečo oblast.

Je pa to osrednje ozemlje nekaj ljudi tudi izgubilo. Ukrajinci, ki so živeli v Osrednji Poljski, so dobili dovoljenje, da se lahko preselijo v Sovjetijo, če hočejo. Toda te ugodnosti se je poslužilo samo 10.000 Ukrajincev, pod nemško oblastjo pa jih je rajši ostalo 57.000.

Nemcev živi v tej Osrednji Poljski zdaj sto tisoč. Tu pa niso vsi vojniki in uradniki vseh vrst. Judov je poldrugi milijon. Koliko je Poljakov, še ni mogoče reči.

Judje so raztreseni po vsej pokrajini. Zdi se, da so nemške oblasti vsaj za zdaj opustile misel, da bi vse Jude naselile v lublinskem okrožju, ki bi postalo potem takega čisto judovska naselbina.

Varšava v razvalinah

Sredi Generalne gubernije je Varšava, žalostno znamenje poljskega zloma, bivša prestolnica republike. Varšava je na pol v razvalinah. Vseh vrst begunci so se natepli vanjo, kar je prizadelo nemškim oblastem veliko skrbj zaradi pomoči in prehrane.

Prvo hudo vprašanje, ki so ga Nemei v Varšavi morali rešiti, je bila brezposelnost. Nekaj

brezposelnih so poslali v Nemčijo na poljsko delo. Druge so zbrali v poljskih ali judovskih obveznih delovnih organizacijah. Brezposelnih iz razumnih krogov in poklicev, ki so imeli kaj prihrankov, so se te obvezne službe lahko rešili s tem, da so na naglo odprli kakršnokoli trgovino ali točilnico. V nekaj mesecih so gostilnice in prodajalnice, kjer prodajajo nepomembno kramo, zrastle kakor gobe po dežju.

Drugo vprašanje je bilo javno zdravstvo. Naravna posledica vojne so bolezn, ki jih je tu pospeševala še nizka zdravstvena raven, zlasti pri judovskem prebivalstvu. Nemške oblasti so odločile, da je treba vse prebivalstvo cepiti. Kdor bi se upiral cepitju, bi izgubil nakaznice za živež. Vse krošnjare in potujoče branjarje, ki so s svojim blagom vred širili tudi nalezljive bolezni, so kar konfinirali.

Varšavski kočijaži in šoferji so prej nosili brade. Zdaj pa so prisiljeni briti se vsaj na vsaka dva dneva.

Okoli judovske četrti v Varšavi so postavili visok zid.

Življenje na rodovitnem poljskem podeželju je bolj razveseljivo kakor v porušeni Varšavi. Sledovi vojne so tam skoraj izginili. Ceste so v glavnem popravljene, razvaline je pospravila poljska ali judovska delovna služba.

Zetev je letos bila dobra in trdijo, da bo Poljska lahko kmalu izvažala živež v Nemčijo. Pričakujejo, da bo zima huda, toda pošast gladi je za zdaj ukročena.

Nekaj zanimivih o »uradnih« mačkah

Malo ljudi je vedelo, da je imela Francija — morda ima tudi še danes — »nastavljene« mačke, ki so po državnih tiskarnah varovale pred podganami in miši papir. Te mačke niso imele nobene plače, toda izdatki za hrano in za tiste, ki so za mačke skrbeli, so bili določeni v proračunu za državni tek. Ko je bil še Dunaj prestolnica neodvisne Avstrije, je imela mestna občina »uradne« mačke in če bi katera v službi postala tako stara, da bi za službo ne bila več sposobna, bi dobila primerno pokojnino.

Uprava midlandskih železnic v Angliji ima med svojimi uradniki osem mačk. Te mačke morajo paziti na ogromne zaboje žita, ki jih železnica razpošilja na razne kraje, da ne pridejo bližji miši in podgane, ker Angleži sedaj, ko so v vojni, močno potrebujejo žito. Pravijo celo, da so te mačke tako dobro organizirane, da se nihče ne čudi, če začnejo stakati. Sedaj ko je vojna, tudi to ni gotovo in se najbrže zavedajo, kaj pomeni državna obramba.

Mačke so važne tudi za hladilnice, kjer se hranijo življenjske potrebščine. Spočetka se je mislilo, da temperatura šest stopinj zadostuje za obvarovanje življenjskih potrebščin pred vsako škodo. Toda pokazalo se je, da se podgane privadijo na vse. V

Gumbi in nos

Kdor je kdaj skakal bosopet za kravami, ta se bo še dobro spomnil, da si ni lajšal težav v nosu z robcem kakor si jih danes, ko je častivreden mešanec, ampak je kar z rokavom opravil isto, kakor sedaj z robcem. To grdo navado so imeli tudi vojaki Friderika Velikega, ki so sicer drugače vihteli bridke sablje, tega pa se niso mogli odvaditi. Njihov kralj je premišljeval, kako bi jih odvadil te grde razvade, ker so se svetili, kakor najkrajše pohišstvo. Pa mu je šinila v glavo pametna misel in je ukazal, da naj prisijejo na rokave gumb, da se vojaki ne bodo mogli več drgniti pod nosom. Pravijo, da so se pruski vojaki odvadili grde razvade.

Kakršen oče...

Lastnik neke trgovine z očali je učil svojega sina, kako naj postopa s strankami. »Ko si enkrat, dragi sinu, pokazal kupcu očala, ki so mu všeč, te bo vprašal: »Koliko veljajo?« Ti mu boš

Novi načini za ohranjanje krompirja

Ni je dežele na svetu, ki bi imela toliko izkušenj, kako je treba krompir po žetvi zavarovati pred gnilobo, kakor je Nemčija. Ljudje, ki se bavijo s tem, so iznašli poseben način shranjenja krompirja. Zadnja leta shranijo v Nemčiji v velikih količinah krompir s parenjem. V ta namen so organizirali posebne naselbine, ki vodijo priprave za parenje iz

odgovoril: »Dvesto dinarjev.« Na to malo počakal in če boš videl, da se kupec ni namršil, potem se hitro priklavi: »Toliko velja samo okvir. Stekla veljajo še sto dinarjev.« Potem ga moraš dobro pogledati še enkrat in če boš videl, da se tudi sedaj ni namršil, mu pa le daj.

Zamenjal jo je

Ko je žena predsednika Zedinjenih držav Calvin Coolidgea po smrti svojega moža odpotovala v Evropo, se je bala, da jo bodo kot ženo bivšega predsednika ljudje nadlegovali s svojo radodarnostjo. Njena prijateljica, ki jo je spremljala, jo je tolažila, da ne bo tako hudo in res ni bilo. Ko so bile namenjene v neko italijansko mesto, so jim sporočili, da jima nameravajo prirediti avčkan sprejem. Ko sta prišli v hotel, ju je ravnatelj pričakoval, se globoko priklonil in rekel: »Mi smo ponosni, da moremo v svoji gredi pozdraviti ženo velikega predsednika Zedinjenih držav. Ali se ne bi hoteli vpisati v našo knjigo, gospa Lincolnova?«

vasi v vas. Krompir spravljajo v te naprave, v katerih je para in si s tem prihranijo velike izgube v krompirjevih shrambah. Za to shranjenje plačujejo kmetje majhno odškodnino. Da bi bil ta način shranjenja dostopen tudi manjšim posestnikom, so oblasti te parne priprave opremile s kolemi in določili strokovnjake, ki obiskujejo vedno iste kraje.

Ta način shranjenja je vzbudil zanimanje tudi v inozemstvu, tako da v nekaterih deželah že posnemajo novi nemški izum po zadržkih in občinah. Ne bo dolgo, ko bodo v vseh državah skozi vso zimo obvarovali krompir pred gnilobo, bodisi s parenjem ali pa, da ga spravijo v kisel stanje, kakor je to navada v Nemčiji.

V Nemčiji izdelujejo tovarne za poljedelske stroje take naprave. Neka nemška tovarna se je omejila na izdelavo samo teh prevoznih parnih naprav ter tehničnih naprav za vzgajanje tobačnih bilk in naprav za vrtnarstvo. Organizirali so celo čete, ki imajo nalogo razkužiti zemljo, ter tako obvarovati posezne bilke od nalezljivih bolezni. Ni stroja na svetu, ki bi s tako majhnimi stroški prinesel toliko koristi, kakor jih daje parni stroj.

Profesor mehanike: »Povejte mi primer, pri katerem se največ časa prihrani.«

Dijak: »Ljubezen na prvi pogled, gospod profesor.«

Radio

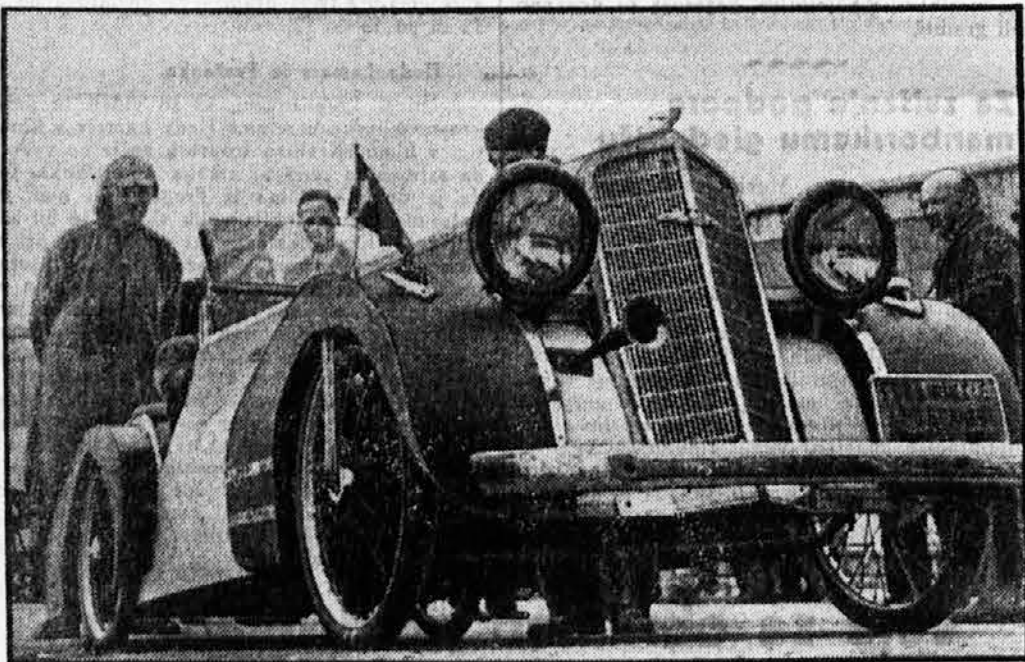
Program radio Ljubljana

Četrtek, 19. sept.: 7 Jutranji pozdrav, 7.05 Napovedi in poročila, 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče), 12 Zvoki iz Bolgarije (plošče), 12.30 Poročila in objave, 13 Napovedi, 13.02 Duo harmonik (brata Goloba), 14 Poročila, 18 Vsakemu nekaj (Radij. orkester), 18.40 Rdeči križ v Jugoslaviji in Sloveniji (Jos. Skalar), 19 Napovedi in poročila, 19.20 Nac. ura, 19.40 Objave, 19.50 Deset minut zabave, 20 Flauta solo s klavirjem Slavko Korošec, pri klavirju prof. M. Lipovšek, 20.45 Reprodukcijski koncert simfonije glasbe, 22 Napovedi in poročila, 22.15 Veseli zvoki, igra Radij. orkester.

Drugi programi

Četrtek, 19. sept. sept.: Belgrad: 20 Zabavna ura. — Zagreb: 20.30 Slovenske kompozicije za violino. — Budimpešta: 19.55 Wagnerjeva gl. — Rim-Twin-Florence: 21.30 Vokalni in instrumentalni konc. — Beromünster: 20.15 Konc. radijskega orkestra. — Sottens: 19.25 Švicarski skladatelj. — Praga: 20.30 Veber: »Carobni strelcec, opera v 3 dejanjih. — Mucavyska Ostrava: 18.20 Vokalni konc. — Brno: 21. Koncert čeških skladateljev. — Bratislava: 20.20 Narodne pesmi. — Toulouse: 18.45 Valčki I. 1900. — Kodanj: 21.30 Simfonični orkester. — Andora: 20 Harmonika. Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.19 m): 19.40 Poročila v slovenščini. — YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko. — 3.0 Oddaja za Severno Ameriko.

Sirite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. doma



Tretmobil, avtomobil na nožni pogon, kakor jih izdelujejo na Danskem, da ljudje kljub pomanjkanju bencina in kljub poganjanju z nogami ohranijo videz avtomobilistov.

Francis Jammes:

Roman o zajcu

Visoko po goljavah te srečne doline so živele tudi ovce onih Cervantesovih junakov, ki so, mrjoč od ljubezni do iste devotke, zapustili svoj grad, da bi živeli pastirsko življenje. Glas teh ovac je bil nedopovedljivo ljubeč; glas srce, ki naskrivaj ljubijo svoje rane. Srkale so z materine družice one večno sveže in vrele solze, ki polze kakor rosa iz kelihov oči bukoljskih pesnikov.

Na kraju tega raja se je slišal nek nejasen šum, ki je bil podoben šumu oceana. To so bili pretrgani vzdihni piščalk in svireli, neki kliki, ki jih je odmev ponovno odbijal, lajež nemirnih psov in padanje s cvetjem obraslega kamna v globino prepada. Bil je to šum slapov visoko nad bučnimi hudourniki. Ta šum je bil sličen vršenju naroda, ki gre proti objubljeni deželi, proti brezimnemu grozdju, proti gorečim grmovom, pomešan z riganjem brejih oslic, ki so nosile polne sode mleka, pastirske plašče in sol in sirove hlebece, ki so se luščili kot lapor.

Četrty raj je bil raj volkov, nepopisno pust in gol.

Na vrhu neplodnega brega, v pustošenju vetra in pod prodno meglo se le-ti uživali slasti svojega mučenništva. Hranili so se s svojo lakoto. Prečinjala jih je neka trpka radost zastran zavesti, da se niso mogli nikdar niti za trenutek — in s koliko muko! — odreči svoji želji po krvi. Že davno jim ni bilo vedno, da bi se približali nebeškim ovcom, katerim trepetajo bele trepalnice v zeleni svetlobi. In ker ni potem nobena izmed njih poginila, se niso mogli vreči niti na mrhovino, ki jo je pastir vrget v večni smeh hudournikov.

In volkovi so se končno umirili v svoji odpovedi. Njihov kožuh, oguljen in gol ko čeri, je bil pomilovanja vreden. V tem čudnem kraju je vladala neka žalostna veličanstvo. Uboščina je bila tukaj tako tragična in usodna, da bi človek mogel nežno poljubiti te uboge mesožrce na čelo celo tedaj, ko bi jih zalotil,

da trgajo jagnje. Lepota tega raja, v katerem se je zdaj nastanil tudi Franciskov tovariš, je bila polna neutešljivosti in skrajnega obupa.

Onstran tega kraja pa se je razprostiralo živalsko nebo v neskončnost.

III.

Ko je zajec zagledal nebeško psarnico, jo je, kot smo rekli, povel. Dokler je bil Francišek še ob njem, je veroval vanj. Čeprav pa je bil zdaj med blaženimi, ga je njegova nezaupljiva kmečka narava spet prevzela. In ker ni našel letu svojega pravega raja in niti ni čutil polne varnosti, niti mika znanih nevarnosti, proti katerim bi se moral boriti, se je popolnoma zmedel.

Tako je torej nejevoljen blodil ne vedoč ne poznajoč se in iskal zamahe le-to, pred čemer je sam bežal in ker je samo bežalo pred njim. Toda kaj je bilo to prav za prav? Mar nebesa niso bila sreča? Kje naj bi bil večji mir? V kateri drugi jazbini bi mogel snuti brezskrbnejši sen kakor v teh volnenih logovih, ki jih je razkrivala sapica pod cvetnimi in zvezdnimi grmi?

Toda ni spal le-tu, ker je imel premalo nemira in drugih stvari. Potuhnjen v nebeških jamah, ni pod belino svojega kebastega repa več čutil, da ga od vlage stresa drget. Mušice, ki so bile skrite v svojem močvirnatem rajju, niso njegovim neprestano odprtmi vekam več zadajale ostre poltne pripeke. Za to vročino mu je bilo žal. Njegovo srce ni več utripalo tako živahno kakor nekdanj, ko je izstrelil iz puške dvigal okrog njegova prsten dež na vrhovih običinskih pašnikov. Zaradi mehkega ljubkanja bujne livade mu je začela med žulji njegovih sap poganjati obrabljena dlaka. Bilo mu je kakor vrtnarju, ki je postal kralj in mora nositi škrlatne sandale, pa mu je žal za svojimi cokolami, težkimi od blata in uboštva.

Francišek pa je v svojem rajju vedel za zajčeve neprilike in njegovo zmedenost. In njegovo srce je občutilo grenko bolešč, da eden izmed njegovih nekdanjih tovarišev ni srečen. Od tedaj so se mu zdele ulice nebeškega veselja, kjer je stanoval, manj

mirne, večerne sence manj blage, duh lilij manj bel, sijaj orodja po kočah manj svet, manj jasni pojoci vrči, ki so v svežih pramenih pusili vodo, da je drhtela angelom polt, ko so sedeli ob robu studencev.

Zaradi tega se je Francišek napotil k Bogu, ki ga je ob večernem zahodu sprejel v svojem vrtu. Bil je ta božji vrt kar najbolj skromen in nedopovedno lep. Bogve odkod je prihajala razkošnost njegove lepote. Morda je bila v njem sama ljubezen. Iznad zidov, ki so jih oskrbeli mnogi vekovi, se je vsipal temni jorgovan. Kamenje je radostno prenašalo smehljajoči se mah, katerega zlate ustnice so srkale iz zasenčenih srcem vijolic.

V neki razpršeni svetlobi, ki ni bila ne zora ne mrak, ker je bila važnejša od vseh, je cvetel na neki lehi sinji česen. Neka tajnostnost je obkrožala sinjo kepo njegovga cveta, ki je čepel negljljiv in zamišljen na svojem visokem stebelu. Da bi ugibal, o čem sniva ta rastlina? O čem? Morda o trudu svoje duše, ki v zimskem večeru poje v loncu, kjer se kuha juha nesrečnika? O božansko delo! Ne daleč od žive meje iz pušpana so cestne ločice izžarevale svoje neme besede, težka svetloba pa je obkrožala senco usulih sodov za zalivanje. Njihova naloga je bila opravljena.

In neka kadulja, ki ni bila ne ohola ne ponižna, le zaupljiva in vedra, je dvigala svoj skromni vonj proti Bogu.

Francišek je sedel poleg Boga na klop pod jesenom, ki je bil obrasel z bršljanom. In Bog je dejal Francišku:

»Vem, kaj te je privedlo. Naj se ne sliši, da bi le-tu ne moglo najti svojega raja niti eno samo bitje, pa bodi črvi ali zajec. Pojdi torej do svojega dolgovca in ga pobaraj, kaj želi. In ko ti bo povedal, mu bom naklonil. Če ni znal umreti in se odreči kakor ostali, je nedvomno to, da je njegovo srce preveč priklenjeno na mojo ljubljeno zemljo. Le vedi, Francišek, da prav tako kot ta uhaž tudi jaz ljubim zemljo z globoko ljubeznijo. Ljubim zemljo, ljudi, živali, rastline in kamenje. O Francišek, pojdi k zajcu in mu povej, da sem njegov prijatelj!«

Dalje prihodnjič.